

Oredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
telefon 67-80

Redništvo: **DR. VUKOVIĆ LAVO**
za štampu: **DVOJKOVA 8/II**
LJUBLJANA

ISTRA

14. maja 1937. navršilo se
30 godina od najznačajnijih
izbora u Istri.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

TRIDESET GODINA JE PROŠLO

danas, 14. maja, od onih znamenitih izbora u Istri. 14. maj 1907 je jedan od najvažnijih datuma u našoj istarskoj povijesti. Toga dana se po prvi put glasovalo po demokratskim principima, t. j. svi su imali pravo glasa i podjednako. Do tada su na izbore mogli da idu samo oni koji su plaćali porez preko izvjesne svote — što znači da su oni bogatiji imali udjela u vlasti, a siromašniji su bili bez prava glasa. Zakon o 23. februara 1906 kojim se u Austriji uvelo opće pravo glasa dao je mogućnost da naša brojčana premoć u Istri dodje do izražaja. Razumljivo je da ni tada nisu ti izbori — pa bili provodjani najliberalnije — mogli dati apsolutno tačnu sliku našeg političkog i nacionalnog položaja u Istri, jer su mali posjednici i radnici — u ogromnoj većini Hrvati i Slovenci — bili još u velikoj mjeri ekonomski zavisni od Talijana. Ali ipak — tim zakonom je talijanskoj stoljetnoj prevlasti u Istri bio došao kraj. Oni su to osjećali i vidjeli, pa su u Carevinskom vijeću iznosili (Bartofi) kako se ne smiju njihovi interesi žrtvovati brojčanoj premoći Slavena u Istri. Time su postigli da se Istra podijeli u šest izbornih kotara namjesto dotadanih pet. Do tada smo u Istri imali, po izborima od 1901 god. samo jednog poslanika (Spinčić) a Talijani četiri.

Po statistici od 1900 god. bilo je u Istri 165.320 Hrvata, 53.538 Slovenaca, 145.538 Talijana i 7.988 Nijemaca. Dakle: 218.858 Hrvata i Slovenaca prema 145.538 Talijana. I tu službenu statistiku treba uzeti sa rezervom, jer su je provodili općinski činovnici koji su, naročito u miješanim krajevima, bili uglavnom Talijani.

Imajući u vidu statistiku i nacionalni zanos tek probudjenog hrvatskog i slovenskog seljaka, na izbore se išlo sa sigurnim izgledom za uspjeh. I već na prvom glasanju 14. maja naša sva tri zastupnika su bila izabrana (Matko Mandić u sjevernoj, Vjekoslav Spinčić u istočnoj i Matko Laginja u srednjoj Istri) dok je za tri izborna kotara trebalo ići na uže izbore. U puljskom kotaru su snage bile podjednake, a socijalisti su bili jezičac na vagi, u rovinjskom je Laginja dobio relativnu većinu, a u koparskom se imala voditi borba između dva talijanska kandidata. Prvog dana — 14. maja — dobila je Hrvatsko-slovenska stranka 29.932 glasa, tri čisto talijanske stranke 22.631 glas (Tal. liberalna 14.689, Tal. kršć. soc. 7.019 i Nezavisni Talijani 932), Socijalistička stranka 4.182 glasa, a Nijemci 48 glasova. Prema tome su sve druge stranke dobile ukupno 26.870 glasova prema 29.932 glasa Hrvatsko-slovenske stranke. (Podaci po M. Rojnicu).

Ta na oko mala razlika u glasovima (3.053 glasa) dobiva tek onda svoje puno značenje kada se uzme u obzir vjekovni podređeni položaj istarskog seljaka — kada se ima na umu i to da se u Beču nije znalo da u Istri ima Hrvata, dok nije prvi Vitezović o tome progovorio u Carevinskom vijeću — uz smijeh i začudjene upadice Nijemaca.

Na užim izborima 23. maja prošla su bila sva tri talijanska kandidata. Jer Talijani, videći opasnost, složili su se u posljednji čas. Mi smo izgubili i mandat u južnoj Istri jer su na užim izborima socijalisti naredili članstvu da glasa za talijanskog kandidata. Posljedica takovog postupka socijalista je bila ta, da su naši radnici u Puli istupili iz Socijalističke stranke i osnovali svoju Narodnu radničku organizaciju. Socijalistička stranka je taj svoj postupak opravdavala time što je centrala iz Beča bila naredila da se glasa protiv klerikalaca, a tršćanska socijalistička organizacija je tada proglasila klerikalcima kandidate Hrvatsko-slovenske stranke. To je bila jedna od mnogih historijskih pogrešaka Socijalističke stranke u današnjoj Julijskoj Krajini, koju su uglavnom vodili ljudi po narodnosti Talijani, i koji nisu htjeli ili nisu mogli da ispravno

promatraju društvene odnose u tim krajevima. Kao da nisu vidjeli da je nacionalna borba u Istri ujedno i izražaj dubljih ekonomsko-socijalnih borba hrvatskog i slovenskog seljaka — nekadanjeg kmeta — protiv gradjana i veleposjednika — Talijana. A nisu vidjeli da je radništvo usko vezano uz taj nacionalni pokret i da će radništvo ostaviti teren čiste klasne borbe čim budu tangirani njegovi nacionalni interesi, jer su nacionalni i klasni interesi bili indentični. Te odnose i ta previranja u Socijalističkoj stranci u našim krajevima lijepo ilustrira u ovogodišnjim brojevima ljubljanske revije »Sodobnost« Albin Prepeluh, jedan od predratnih tršćanskih socijalista. Taj exodus Hrvata i Slovenaca iz Socijalističke stranke nije bio ni prvi ni posljednji, a uvijek je tome bila kriva slabo shvaćena nacionalna borba Hrvata i Slovenaca sa strane talijanskih socijalista.

Izbori od 1907 bili su naša najveća afirmacija. Talijani su se bili pomirili s time da dijele vlast u Istri s Hrvatima. Koliko su i oni sami bili uvjereni u konačnu propast svojih privilegovanih pozicija vidi se na primjer i iz podataka istarskog talijanskog historičara Benussija, koji u svojoj povijesti Istre navodi da su na tim izborima Hrvati dobili 32.381 glas, a sve ostale stranke 26.436 glasova. Čak ni on, kao talijanski nacionalista, ne daje si truda da pronadje tačan broj glasova, već pogrešno povisuje razliku za skoro 3000 u našu ko-

rist. To nije možda iz neke težnje za objektivnošću, jer je Benussi poznat kao naš zagriženi protivnik koji je rijetko kada objektivan prema nama. Prije bi se moglo kazati da je to posljedica nekog gubljenja hrabrosti i apatije.

Ta naša tri poslanika u Carevinskom vijeću nisu značila baš mnogo između mnogih narodnosti i s te strane nisu ti izbori ni toliko važni. Važni su radi toga što je to bila naša prva i najveća afirmacija u novijoj povijesti — što smo time dokazali da nas je više nego Talijana i da smo nacionalno svijesni i politički zreli. Osim toga je to imalo utjecaja i na odnose u Pokrajinskom saboru, gdje su Talijani imali većinu zahvaljujući još uvijek postojećem kurijalnom sistemu. Iza tih izbora su se odnosi između nas i Talijana bili izmijenili u našu korist. Događaji su se razvijali brzim tempom i kroz par decenija — računajući od 14. maja 1907 — mi bi bili u Istri došli potpunoma do svih svojih prava. Talijane bi bili stjerali i ekonomski i nacionalno umale gradiće zapadne Istre i mi bi bili postali ne samo brojčana većina, već bi i ekonomski i kulturno bili apsolutno odlučivali u Istri.

Ove retke prigodom tridesetgodinjsice tih znamenitih izbora nebi sigurno pisali u Zagrebu (t. p.)

ŠIRITE „ISTRU“!

Preobrat v fašistični manjšinski politiki?

Pod tem naslovom je objavil Rolf Schildhof v majski številki nacistično usmerjene revije »Deutsche Arbeit« ki jo izdaja Narodna Zveza za nemštvo v inozemstvu, članek, katerega hočemo radi zaključkov, ki jih izvaja pisatelj, objaviti v celotnem prevodu:

»Politični dogovor, ki sta ga 25. marca 1937 sklenila v Beogradu jugoslovanski ministrski predsednik Stojadinović ter zastopnik in zunanji minister novega fašističnega imperija grof Ciano, je v marsikaterem pogledu pomemben.

Za zunaj stoječega je morda ta hitro sklenjeni sporazum, ki je dosedanji razmjerje med tema dvema sosedoma in rivaloma ob Adriji temeljito izpremenil in postavil temelje medsebojnemu zaupanju in sodelovanju dobrih sosedov, prišel nepričakovano. To tem bolj, ker je italijanska politika v novi jugoslovanski državi videla samo naslednika avstro-ogrske monarhije, in vladarja druge obale Jadrana, italijanskega »mare nostro«, za katerega je stremela od ustanovitve italijanske države njena zunanja politika. Ta politika se je nadaljevala tudi potem, ko se niso Italiji izpolnile obljube Londonskega pakta od leta 1915, in sicer z zvezami in dogovori z Albanijo, Madžarsko in Avstrijo.

Ni bila nobena tajnost, da prvi sporazum od leta 1924 med Mussolinijem in tedanjim jugoslovanskim ministrskim predsednikom Pašićem ni mogel niti najmanje omiliti napetost, ki je nastala radi tega nasprotstva za Jadran in radi radikalne raznarodovalne politike Italije nasproti srbsko-hrvatsko-slovenskemu narodnemu elementu v Julijski Krajini. Prav tako je znano, da je to nasprotstvo v preteklih letih razmeroma lahko in čestokrat razpihalo politične strasti na obeh obalah Jadrana do plapolajočih plamenov, zlasti ker so italijanske težnje glede jadranskega ozemlja tudi v odločujočih krogih prišle do politično pomembnega izraza. Tako je še v preteklem letu Paolo Drigo v svoji knjigi »Claustria provinciae« v političnem, gospodarskem in vojno-geografskem pogledu proučil zunanje-politične cilje fašističnega imperija in prišel do zaključka, da se mora zavarovati italijansko vplivno območje tudi na drugi obali Jadrana ter da se mora jugoslovanski vpliv ojačanjem italijanskih pozicij v Albaniji, v Avstriji in na Madžarskem potisniti nazaj, na vzhodni jadranski obali pa popolnoma izločiti.

Zato ni prišlo slučajno do sklepanja tega dogovora, temveč so bili prvi koraki že pred začetkom afriške vojne dasi so sankcije nadaljevanje odgodile. Prav velikanske naloge, ki si jih je nadel fašistična Italija v Afriki, so zahtevale, da se ustvari primerni politični pogoji v Evropi. Cilj Italije v Evropi mora biti, da ima za svoje območje jasne prilike za dolga leta in da si preskrbi mir in varnost za svojim hrbtom.

Iz teh razlogov je beograjski »politični sporazum« bil sklenjen v obliki in v duhu, ki nista postavila samo političnih odnošajev Jugoslavije in Italije na popolnoma novo podlago, temveč sta tudi preko tega v docela drugi smer bila odločilna.

Italija je s tem sporazumom prvič priznala obstoj tujerodnih manjšin v svoji državi in njihovo pravico do spoštovanja in gojenja svoje narodnosti.

Odkar je prišel fašizem na vladu, je v svoji državni koncepciji zanikal vsako lastno narodnostno pravico tujim narodnim skupinam, ki so bile proti svoji volji po pariškem diktatu priključene italijanski državi. Vsa zadnja leta so vsi fašistični ukrepi stremeli za tem, da brutalno, radikalno in čim prej zatrejo te tuje narodne skupine na italijanskem državnem ozemlju. Šele pred nekaj tedni so bila na Južnem Tirolskem vsa nemška posestva (in enako v Julijski Krajini vsa jugoslovanska posestva. Opomba prev.) z vladnim dekretom dejansko izročena privatni družbi v sistematično razlastitev.

Ta nenadni pristane fašizma na proučevanje vprašanj od njega zatiranih manjšin ni samo docela nov moment v tem dogovoru z Jugoslavijo, temveč je preko tega principiellno novo stališče fašizma, ki je enakovredno popolnemu preobratu v dosedanjem naziranju.

Fašistična Italija, zastopana po Mussolinijevem zetu, sedanjem zunanjem ministru Ciano, je — gotovo tudi v veliko presenečenje tudi samih Jugoslo-

vanov, ker se to vprašanje pri večesečnih predpogajanjih sploh ni dotaknilo — takoj pristala na ta vprašanja in ni samo, kakor že rečeno, prvič uradno priznala obstoj tujih narodnih skupin na svojem ozemlju, temveč je celo prostovoljno ubrala pot, ki utegne postati odločilna za vprašanje evropskih manjšin sploh.

Italija je v členu 4 izrečno zavzela stališče napram silnim narodnostnim napetostim na svoji vzhodni meji in jih je v jasni pogodbeni obliki za bodoče izključila (V tem pogledu je pisec očitno napačno informiran!) V dopolnilo tega je grof Ciano to novo, na medsebojnem nacionalnem spoštovanju slonečo dobo tako raztolmačil, da je Italija, uradno izjavljeno pripravljena srbsko-hrvatsko-slovenski manjšini na svojem državnem ozemlju, torej okroglo 600.000 duš broječi jugoslovanski narodni skupini v Italiji, priznati in jamčiti pravico do učenja v maternem jeziku v šoli in cerkvi, pravico do združevanja v prosvetnih društvi in pravico na nadomestilo za že več let uničenega lastnega narodnega tiska.

Italijanski načelnik vlade je še bolj podčrtal novo italijansko stališče s čestitkami ob zaključku dogovora, ko je naznanil, da je izpustil zadnjih 68 političnih obsojencev in konfinirancev. (Tudi v tem pogledu je avtor napačno informiran!)

Virginio Gayda, najodličnejši pisec zunajpolitičnih uvodnikov v italijanskih listih, je napisal k temu sledeče značilne besede v oficloznom listu »Giornale d'Italia«:

»Med Italijo obstojijo nekatera vprašanja medsebojnih manjšin. Pri teh je bilo v preteklosti čestokrat opaziti huj-skajočo propagando. Ni pa rečeno, da morajo taki problemi narode razdvajati. Obratno morejo jih celo združevati k skupnemu delu za mir in za zaupanje med obema sosednjima narodoma. Italijanske manjšine v Dalmaciji in na otokih kakor tudi slovenske manjšine v Julijski Krajini bodo od miru imele samo korist, ako bosta vladi upoštevali njihove upravne želje ter narodnostne in gospodarske potrebe.«

Te ideje je vodja in državni kancler (Hitler) v svojem govoru januarja 1937 izrazil v sledečih za bodoče pomirjenje Evrope tako pomembnih in usmerjajočih stavkih.

»Celotnemu evropskemu miru bo koristno, če se bodo pri postopanju z narodnostmi, ki bivajo kot manjšine med tujimi narodi, medsebojno upoštevale upravljene občutljivosti nacionalnega ponosa in zavesti. Tako bo močno popustila napetost med državami, ki jih je usoda obsodila, da bivajo druga poleg druge, in katerih državne meje se ne ujemajo z narodnostnimi mejami.«

Prav pri izvajanju tega principa pomeni italijansko-jugoslovanski dogovor prvi pomemben korak.

Fašizem je poleg tega tudi svojim grškim državljanom na Dodekanezu dal vse prejšnje privilegije, med drugimi tudi avtonomno občinsko upravo. Vsa politična sodna postopanja so ustavljena in politični obsojenci so osvobojeni. Prebivalstvo sme zopet vlagati tožbe pred sodiščem v maternem jeziku. Tudi šolski pouk v materinščini je zopet dovoljen. Iste pravice je Italija priznala tudi arabskemu prebivalstvu v Afriki.

Fašistična Italija je tako ubrala pot, ki bo našel prav pri nemškem narodu najtoplejšje razumevanje in navdušen odmev.

Seveda ena struna zazveni pri tej močni resonanci pri nas posebno jako in ustvarja močno vse drugo preglasujočo disonanco. Ko so vsem drugim tujim narodnim skupinam v Italiji priznali pravico do lastne narodnosti, nastaja vprašanje, čemu se odrekla kulturno najvišje stoječi narodnosti, namreč tisočletnemu nemstvu na Tirolskem ta pravica do samostojne narodnosti, dasi stoji fašistična Italija v najtesnejšem prijateljstvu z nacionalsocialistično Nemčijo in je Mussolini sam v svojem velikem govoru od 11. julija ugotovil, da zastopata Avstrija in Nemčija skupno interese inozemskih Nemcev.«

Odgovor na vprašanje nacističnega pisca je zelo enostavno: Svoja izvajanja je pač zgradil na napačnih premisah. Pozabil je pač, da je velika pot od besed do dejanj, zlasti še če prihajajo od italijanske strani.

NAŠA EMIGRACIJA

Na članak »Kuda srljamo«

Na članak »Kuda srljamo« neka mi bude slobodno odgovoriti slijedeće: Sa piscem članka savršeno se slažem sa nekim stavkama kao na pr., da je otepanje naših rodova od neosporne štete za našu svetu stvar. Vrijeme i prostor ne dozvoljavaju da se odgovori u potpunosti članicu kako bismo htjeli uvijek samo u najboljoj namjeri. Sa jednim međutim mora se biti na čistu. Nama svima određen je zadatak već dolaskom našim u Jugoslaviju. Pitanje je samo u metodama za postignuće naših ciljeva. Tu u metodi može se razlikovati t. zv. »emigrantsko osjećanje«. U ničija osjećanja do Istre ne mislimo dirati. Naprotiv svatija poštivali, ali se svi emigranti ne moraju složiti sa istim metodama rada. Mislim, da će me svatko tko dobronamjerno misli razumjeti. Metode su u svakom radu različite. I kad bi svi ljudi jedno te isto radili, opet bi se njihove metode razlikovale. A o tome se i radi. Ličnosti nisu toliko važne, osim u toliko u koliko sprečavaju pravilan rad jednih na štetu drugih i obratno. Ako se na pr. u jednoj emigrantskoj sredini pojavi jedna frakcija ljudi, koja sa metodom i radom jednog društva nije zadovoljna, ne vidi u tome dovoljno garancije za postignuće uspjeha ili bolje rečeno ne vidi u tome dovoljno težnje za postignuće cilja i izabere novi način rada, različite metode, ne krijući ga ni pred kim i ni od koga, onda se to mora u najmanju ruku tolerirati, ostaviti da ide svojim tokom.

Ako u našim redovima nije sve na svom mjestu, treba vršiti selekciju, treba vršiti pregrupisanja, treba dati prilike da svatija rad dodje do izražaja, makar se drugi s tim i ne slagali.

Daleko bi nas odvelo kad bismo htjeli isticati vrijednost emigrantstva jednih na štetu drugih i obratno; ali moramo priznati da je koješta počelo jenjavati obzrom na sve ono, što je naše glasilo ranije istaklo i što je moralo svakoga zaboljeti u Balotinih razglabanjima. — (r.)

Čitajte i širite „ISTRU“

DOK JE BIO U ZATVORU, POKOPANA MU JE ŽENA,

a da on nije bio obavješten o njezinoj bolesti ni o smrti

Lipa, maja 1937. — Prve dane mjeseca marta bio je u našem selu uhapšen Josip Gaberšnik zbog antifašizma. Bio je zatvoren 40 dana u riječkom zatvoru, a kod kuće pustio je samu ženu, ali u to vrijeme što je on bio u zatvoru njegova je žena od straha za sudbinu svoga muža teško obolila i prije nego joj se muž vratio ona je umrla, a da o njezinoj smrti, a ni o bolesti, nije bio muž obavješten. Ništa nije o tome znao dok se nije siromah vratio kući. — Čić.

STRAŠNA NESREČA DRUŽINSKEGA OČETA

Pri delu mu je eksplozija odtrgala glavu

Trst, maja 1937. — (Agiš). — Pretekli teden se je vršil v štorijah pri Sežani pogreb, katerega se je udeležila ogromna množica ljudi, katero je težka nesreča globoko pretresla. Šlo je namreč za pogreb nekoga domačina Vidmarja po imenu, ki je bil ključavničar v Trstu. Pri delu, pri katerem se je posluževal bencinskoga aparata, je ta eksplozija in mu odtrgala glavo. Pokojnik je bil šele par let poročen.

TALIJANSKE PJESME U NASOJ CRKVI

Vodice, maja 1937. Nije tome davno što je iz našeg sela i naše župe premješten naš bivši župnik rodom Slovenac. On je premješten u blizinu Postojne, a na njegovo je mjesto došao novi župnik i to protiv naše volje, jer ne razumije našeg jezika. Rodom je iz srednje Italije.

Dok je bio prvašnji župnik u našoj se je crkvi još čulo pjevati crkvene pjesme u našem jeziku. Pjeva se i sada, ali ne u toliko mjeri kao što je bilo prije. A ovaj naš novi župnik počeo je naše djevojčice učiti novo pjevanje i nove crkvene pjesme u talijanskom jeziku. U tom mu poslu pomaže i učiteljica, jer i ona sporazumno sa župnikom uči djevojčice pjevati u školi crkvene talijanske pjesme. — Čić —

Zanimiva razprava Josefa Märza o jugoslovansko-italijanskom sporazumu

IN O VPLIVU TEGA SPORAZUMA NA NAŠO NARODNO MANJŠINQ V ITALIJI

Naši javnosti po svoji kritični in pravični knjigi »Die Adriafrage« znani nemški politični publicist Josef März je objavil v aprilski številki revije Zeitschrift für Geopolitik« izredno zanimiv članek pod naslovom »Jugoslavija hodi po novih poteh«, v katerem kritično presoja večno prijateljstvo Jugoslavije z Bolgarsko, politični in gospodarski sporazum z Italijo ter poskus rešitve hrvatskega vprašanja.

Dasi so vsi trije deli njegove razprave enako zanimivi, se vendar radi pomanjkanja prostora, pa tudi radi tega, ker je nam ta problem najbližji, hočemo omejiti samo na sporazum z Italijo in ga podati v celotnem prevodu:

Avtor piše: »Zadržati se hočemo najprej pri jugoslovansko italijanskem sporazumu, ki je bil sklenjen za pet let. Važni so členi 1, 3 in 4 političnega dogovora. S prvim členom se obe stranki obvezujeta, spoštovati svoje skupne meje, kakor tudi proste meje obeli držav ob Adriji. Za slučaj neprovociranega napada po eni ali več držav se obveže druga stranka, da se bo vzdržala vsake akcije, ki bi bila lahko napadalca koristna. V tretjem členu izjavljata obe državi, da ne bosta v svojih medsebojnih odnosih nikdar porabljala vojne kot politično sredstvo, temveč da bosta poravnali vse spore mirnim potom.

Četrty člen obvezuje obe stranki, da ne smeta trpeti ali podpirati na svojem ozemlju nobenega delovanja, ki bi bilo naperjeno proti teritorialni integriteti ali obstoju druge pogodbene stranke in ki bi utegnulo kakli priateljske odnose med obema državama.

Odločilen za sklepanje sporazuma je bil odgovor, ki ga je dala Anglija na vprašanje dr. Stojadinovića po sredozemskem sporazumu med Italijo in Anglijo. Ta sporazum ne vključuje nobenega jamstva za šestno stanje in meje sredozemskih držav in s tem tudi ne za meje Jugoslavije. Ne moremo misliti, da se je vršilo to vprašanje in ta odgovor, ne da bi prej iskali kontakta.

Najbolj kočljiva točka je vprašanje slovenske manjšine v Istri, na Goriškem i

Ljubljana, 11 maja 1937. (Agiš). »Ponedeljski Slovenec«, ki prinaša v vsaki številki tudi vesti iz Juljske Krajine, je objavil včeraj to-le zanimivo vest, ki jo prinašamo v celosti: — Potrpajte. Od več strani smo dobili vprašanje, zakaj ne navedemo točno, v čem obstoje navodila, ki jih je po besedah italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana ob priliki podpisa prijateljske pogodbe z Italijo v Beogradu dne 25. marca 1937 italijanska vlada izdala in ki naj zaščitijo nekatere pravice slovenske in hrvatske narodne manjšine v Juljski Krajini. Svojim bravcem sporočamo, da nam besedilo tistih navodil ni znano, da pa se praktično izvajanje teh navodil

okolj Trsta, ki po fašističnem naziranju sploh ni manjšina. Kolikšne olajšave se bodo dala tej manjšini po upravnih ukrepih, je samo v italijanskih rokah. Zadeva se ne omenja izrečno v samem sporazumu. Vendar smemo verjeti, da se bodo taka višiča vprašanja reševala v splošnem okviru sporazuma po potrebi. Pomilostitvi večjega števila članov slovenske manjšine v Italiji po Mussoliniju (avtor, očito ni dobro informiran o pravem bistvu te »pomilostitve«!) je vsekakor razveseljivo znamenje za resnost prizadevanj, da pride do pravega sporazuma, ki izhaja iz ideje, da ne obstoja med obem državama ob Adriji nobeno bistveno nasprotno. Italijani na jugoslovanskem državnem ozemlju, ki so po večini italijanski državljani ali optanti in le v zelo malem številu avtohtoni Italijani, uživajo po Rapalskem dogovoru že itak obsežne manjšinske pravice in gospodarske olajšave.

Drugi razlog je bila želja, popraviti trgovinske odnose zopet na stanje pred sankcijami, katerim se je Jugoslavija le obotavljajoče in kakor je sama izjavila, le nerada priključila. Od jugoslovanskega izvoza je odpadala pred sankcijama ena četrtnina na Italijo in tudi razne politične napetosti niso vplivale na ta živi trgovinski promet. Jasno je, da noče Jugoslavija izgubiti tako dobrega in rednega odjemalca. V koliki meri so sankcije škodoval medsebojnim trgovinskim odnosjem, kaže razvidnica:

	Izvoz Jugoslavije v Italijo	Uvoz Jugoslavije iz Italije
	milij. dinarjev	milij. dinarjev
1930	1919,3	782,8
1932	705,0	361,9
1934	797,6	555,0
1936	137,2	101,7
	% celotnega jugosl. izvoza	% celotnega jugosl. uvoza
	28,41	11,25
	23,07	12,66
	20,57	15,53
	3,13	2,49

„PONEDELJSKI SLOVENEK“ O POLOŽAJU PO POGODBI Z ITALIJO

sedaj proučuje, pri pokrajinskih oblasteh v Juljski Krajini, kar samo po sebi razumljivo zahteva nekaj časa. Nekateri olajšave pa so bile itak že dane in se njih dobre posledice že čutijo po deželi. Vprašanje manjšinskega lista, vprašanje manjšinskih šol in uporabe manjšinskega jezika pred oblastmi pa spada v ono vrsto vprašanj, o katerih smo rekli, da se njih praktična izvedba še le proučuje. Rešena bodo v doglednem času.

Vest je tembolj zanimiva, ker izhaja iz kroga, ki je blizu točnih virov in poročil ter daje slutiti, da se v korist našim rojakom res nekaj pripravlja. Kaj, je težko reči: Zato: potrpite tudi vi.

RAZMERJE V CERKVAH NA TRŽAŠKEM SE NI IZPREMENILO

Trst, maj 1937. — V Barkovljah se razmere v cerkvi niso prav nič izpremenile. Verniki vztrajajo dalje pri svojih človečanskih in krščanskih pravicah in ne marajo v cerkev, dokler ne dobe naš jezik zopet svojega v njej. Sedanji župnik Galvani (bivši Glavan) je mislil v začetku, da bo z lahkoto pridobil slovenske vernike na svojo stran, zlasti ker se je smel zanašati na zaslonbo civilnih oblasti in na organe fašistične stranke. Sedaj pa je že obupal. Kajti ostal je vsaj še v svojem srcu duhovnik. Kot takega pa ga boli, ko vidi, da je cerkev prazna. Zaradi tega se sam vprašuje, čemu je sploh še v kraju, ko ne more vršiti svojega duhovniškega poslanstva. Italijanskih vernikov je malo ali nič, kar jih je, pa so verski popolnoma indiferentni. Zlasti v teh dneh, ko bi se morale vršiti šmarnice, občuti župnik Galvani še bolj to zapuščenost. Druga leta so slovenski verniki proslavljali Marijin mesec s petjem. Letos pa je vse tiho in mrtvo. Tudi upravitelj tržaške škofije Margotti je menda že sit vsega, zlasti ko vidi, da njegova beseda prav nič ne zaleže. Saj se je baje sam potegoval zato, da bi bilo slovensko petje zopet dovoljeno in župnik je tudi prejel takšno obvestilo od policijske oblasti. Toda krajevni fašistični tajnik in karabinjerski brigadir se protivita slovenskemu petju. Ker se višje oblasti ne upajo upirati krajevnim mogotcem, je slovensko petje še vedno prepovedano in cerkev je dalje prazna.

Nič boljše niso prilike v Rojanu. Tam so odstranili dosedanjšega župeupravitelja kanonika Salvadorija, ki je bil pravičen napram slovenskim vernikom. Na njegovo mesto je prišel pred kratkim pravi slovanozerec Drius, ki ga je fašistično glasilo »Il Popolo di Trieste« pozdravilo s posebnim veseljem. In glej čudo! Prišel je v Rojan tako zmagonosno. Sedaj pa hodi že od hiše

do hiše in nagovarja naše ljudi, da bi zopet hodili v cerkev. Celo slovensko govori z njimi. Toda verniki se ne dajo pregovoriti, češ da se nočejo vrniti v cerkev, odkoder so jih izgnali.

Medtem pa so že začeli na Tržaškem z novo cerkveno politiko proti Slovincem. V tem ali onem delu tržaške predmestja, kjer je še vedno naš živelj v veliki večini, nameravajo ustanoviti nove župnije. Tako so že na Vnebohod, 6. t. m. položili prvi temeljni kamen za novo cerkev na Greti pod Trstenikom. Podobno se snuje že nova župna cerkev pri Sv. Ani, za sosedne kraje kateri sedaj spadajo pod škedenjsko cerkev. Toda ne v prvem ne v drugem primeru ne bodo ustanovili posvetne župnije, temveč so na Greti cerkev prepustili karmelitancem, drugo cerkev pa bodo poverili drugim redovnikom. To pa radi tega, da bi te cerkve odtegnili neposrednemu nadzorstvu tržaškega škofa. Kajti prebivalstvo novih cerkvenih okolišev je po večini slovensko in nevarnost je, da bodo zahtevali slovenskega duhovnika. Ker bi jim škof zlasti sedaj po prijateljstvu z Jugoslavijo moral ugoditi, se hočejo cerkvene in fašistične oblasti temu tako izogniti, da izročijo cerkve italijanskim redovnikom. Tj bodo veliko svobodneje lahko izključili naš jezik iz cerkev, kakor so to že storili povsed drugod v Trstu pa tudi na deželi, kjer so zavzeli samostane po izgnanih slovenskih redovnikih.

Seveda se dogajajo tudi dokaj šaljivi prizori. Tako je posebno značilen slučaj z nekim italijanskim župnikom v slovenski župniji blizu Nabrežine. Ko je prejel od dekana slovenske spovedne listke, jih je kratkoma vrgel v ogenj. Nato pa mu je rekel cerkovnik, da tudi jajc ne bo, ako ne bo slovenskih spovednih listkov. Zato ga je župnik takoj poslal k dekenu po druge slovenske spovedne listke.

Medtem je jugoslovansko-italijanski trgovinski promet že zdavnaj zopet oživel: v januarju 1937 je Italija bila že tretji najboljši odjemalec jugoslovanskega blaga. Seveda si je Italija medtem za to ali ono blago že iskala drugih virov. Gospodarski dogovori, ki predvidevajo že poznejše dodatne dogovore, določajo v glavnem sledeče: Italija priznava Jugoslaviji razen že v prejšnjih dogovorih predvidenih in določenih kontingentov še dodatne kontingente. Ti kontingenti se bodo naknadno fiksirali. Jugoslavija priznava Italiji za nekatere specialne produkte, katerih vrednost in količina se bosta naknadno določili in za katere se zahteva sedaj plačilo v devizah, pravico do plačevanja v clearing-u. Obe pogodbeni stranki se obvezujeta, priznati druga drugi enakost postopanja in ustanoviti v teku enega meseca stalni jugoslovansko italijanski gospodarski odbor, ki ga predvideva zapisnik dodatnega dogovora od 25 aprila 1932. Po členu 5 je ta dodatni dogovor samo prehodna stopnja za širše gospodarsko sodelovanje, ki ima lahko tudi obliko ožjega regionalnega dogovora. Veljavna doba tega dogovora je vezana na dobo političnega dogovora, ki je bil sklenjen v Beogradu.

Najtežje točke pa so zunanje-politične narave. Nanašajo se na sporazum, kakšno zadržanje Italije nasproti Madjarski in Bolgariji lahko pričakuje Jugoslavija. Tu kakor tudi v albanskem vprašanju sodeležujejo tudi notranji problemi Jugoslavije, v koje obmejnih delih bivajo madjarske, bolgarske in albanske manjšine, katere so v tesnih odnosih do svojih rojakov onstran državne meje.

ZNA ŠTO IM TREBA

Talijanski listovi javljaju kako je u mjestu Brignano umro neki Oscar Alfiero i u testamentu ostavio svakom stanovniku po jedan kilogram kruha. Zna čovjek što ljudima treba — altroché imperija.

Karlovačani idu u Abazziju

Jedan zagrebački dnevnik javlja iz Karlova 12 o. m.j.: »Na Duhove se sprema veći broj Karlovačana, većinom sportaša, na izlet u Italiju. Organizator ovog izleta je kuglaški klub »Čunje«. Sva mjesta su popunjena. Izletnici će razgledati Rijeku, postojnsku spilju, Trst, Abazziju i t. d. S Karlovačana putuje i naš saradnik, koji će objaviti službeno o ovom putu.«

Čekamo s interesom sličice iz »Abazzije« koje će objavljivati taj mnogopoštovani građanin »Kraljevskog slobodnog grada — Karlstadta«.

Pa da nismo mi Hrvati visokokulturni i ponosan narod.

Goričan Marvin postao komandant drugoga bataljona »Garibaldijeve brigade«

Brigada »Garibaldi« je bila v zadnjem času znatno reorganizirana in povečana ter razdeljena v tri bataljona. Po poročilih, ki ga je prinesla »Giustizia e Libertà« je postal poveljnik drugega bataljona Marvin, rodom iz Gorice, star okrog 30 let. Do sedaj je služil v brigadi kot stotnik in se v bojih zelo odlikoval. Z njim služi tudi v isti brigadi njegov brat, ki je tolmač in podoficir. Enemu je ime Albin, drugemu Roman. Oba sta po poklicu navadna delavec, eden menda čevljar in oba sta si pridobila vojaško znanje v bojih, v katerih sodelujeta pri Madridu že od vsega začetka dalje. Znana sta že iz Gorice kot izrazita antifašista in sta bila oba vsled tega ponovno preganjana. Končno sta tudi morala zapustiti Gorico in sta se zatekla, preko velikih težav, v Francijo. Eden izmed njiju je bil v bojih pri Madridu ranjen ter je moral biti nekaj časa v bolnici. O tem smo svoječasnno poročali. Ranjen je bil v nogo. V tem času pa ni počival, ampak je stalno poročal in pisal v italijanske antifašistične časopise v Francijo. Kakor izgleda, vodi Marvin predvsem bataljon, v katerem je največ prostovoljcev Slovencev. Po tej reorganizaciji bo brigada »Garibaldi« šla na neko fronto, kam še ni znano, a ve se le toliko, da bo stopila v borbo tam, kjer bo stala nasproti italijanskim fašističnim »dobrovoljskim« četam.

PREDOBRO SE POZNA MO

U trščanskom »Piccolo« objavluje Mario Nordio oduži dopis iz Beograda. Na jednom mjestu kaže da, za čudo, emigranti ne rogobore protiv pakta o prijateljstvu između Jugoslavije i Italije kao, što bi se to moglo misliti, već da se »u stvari podaju iluzijama lakoš povratka u slaviju...«

Ne možemo odgovorati potanje na tu tvrdnju g. Maria Nordia. Možemo mu reći samo to, da se predobro poznamo, a da bi se još mogli podavati nekim iluzijama.

— Silazeći niz stube centralnog trga u Puli pač je Anton Rakić Martinov iz Pomerata tako nesretno da će morati ostati u bolnici pedesetak dana.

MALE VESTI

— Abesinija bi imala dobiti novu prijestolnicu jer Adis Abeba leži tako visoko da ondašnja klima vrlo nepovoljno utiče na zdravlje Evropejaca.

— Prvi kovani novac talijanskog imperija bit će stavljen u promet 9 maja na godišnjicu proglašenja talijanskog imperija.

— U dobro obaviještenim krugovima izjavljuje se da se ne će više vratiti u Burgos sadašnji talijanski ambasador kod burgoške vlade Cantalupo, koji se sada nalazi u Rimu.

— Talijanska štampa ističe da su zlonamjerna tumačenja inozemne štampe u obrazovanju talijanske oceanske mornarice, te tvrdi da je Italiji potrebna ova mornarica zbog njenih prostranih kolonija.

— Iz talijanskih vladinih krugova saznaje se da će maršala Grazzianija na položaj potkralja Abesinije zamijeniti maršal Balbo guverner Libije. Kako je poznato prigodom zadnjih nemira u Adis Abebi potkralj Grazziani bio je teže ranjen.

— Talijanske vlasti zabranile su u Abesiniji da slijepci putuju po zemlji i pjevaju epske pjesme, jer vlasti smatraju da su slijepci svojim patriotskim pjesmama podsticavali narod na neposlušnost.

— Talijanski kraljevski bračni par posjetit će Budimpeštu 19. o. m. i zadržati se u prijestolnici dva dana.

— Otpočeli su radovi na proširenju pristaništa »Punto Franco« na Rijeci. Ovo proširenje u vezi je sa povećanjem trgovine stokom. Sadašnje štale mogu da prime oko 1600 do 1800 kom. krupne stoke. Kako je dovoz krupne stoke iz Jugoslavije na Rijeku sve veći, to je riješeno, da se podigne još jedna štala, koja će moći da primi oko 800 komada goveda. Rad na podizanju ove štale je već u veliko otpočeo.

— »Manchester Guardian« piše 1. maja, da se je 30. aprila vraćalo na neki italijanski ladj mnogim italijanskih oficirjev in vojakov ranjenih na španski fronti. Takih transportov je bilo že već. Baje uporniške bolnice ne zadostujejo za vse bolnike in ranjence.

— V zadnjih dogovorih med Italijo in Nemčijo je bilo sklenjeno, da bo dobavljala Nemčija za Španijo predvsem orožje in materijal ter kemične produkte, Italija pa predvsem vojaštvo. Pošiljke vojnega materijala iz Nemčije presegaajo do sedaj vrednost 800 milijonov zlatih mark.

— V Bologni je bilo aretiranih veliko število ljudi. Obdolženi so, da so na spomeniku v vojni padlih razobesili neko jutro antifašistično zastavo.

— Na konfinacijo je bila po desetih letih ječe obsojena antifašistka Giordina Rossetti. Imenovana je bila s svojim zarocenem obsojena 1927. na 18 let ječe. Ker je bolana, v ječi je namreč dobila jetiko, ni upanja, da bi prišla živa iz konfinacije ter da je namen oblasti ugonobiti jo na ta način. Isto usodo deli njen zarocenec.

— Smrt Antonija Gramscija, o čemer smo poročali v zadnji številki, je globoko odjeknila v svetu. Pri manifestacijah 1. maja so v Parizu nosili v povorki med drugim tudi njegovo sliko s posebnimi napisli.

— U puljsku bolnicu je dovezen i Griparić Benjamin iz Barbići kod Labina. Teže se ranio na radu.

— Teže je ranjen padom s bicikla kod Banjola Anton Lazarik pok. Antona, star 52 godine, iz Medulina. Prevezen je u bolnicu.

— Mussolini je poslao 700 lira Ciligi Mihovilu iz Svetvinčenta zato što mu je žena rodila dvojke.

— Na Rijeci su ovih dana osudjeni radi krimumčarenja konja Ludvig Žagar, Anton Host, Rafael Bunetta i Ivan Gašparac svaki na tri godine i tri mjeseca zatvora i 1700 lira globe svaki; Nikola Cernić i Ivan Logar na mjesec dana zatvora i 18.000 lira globe, Ivan Prime na 29.000 lira globe, Ljudevit Grk i Ivan Škrlić svaki na 11.000 lira globe. U tom procesu su bili rješeni Viktor Pinter, Josip Muha i Anton Bostjančić.

— Teška nesreća se dogodila dvojici radnika prigodom krcanja bauxita na brod. Pukao je čelični konop i vagonet s bauxitom je pao na Sinković Samuela i Antona Radina, obojica iz okolice Umaga. Jedva su ih spasili.

— Radnik Mihovil Perković iz Stokovci je teško ranjen na radu kod Svetvinčenta prigodom iskopavanja bauxita.

— Usmrćena je u Puli 21-godišnja djevojka iz štinjana Mosnia Albina (?). Bila je radnica u tvornici duhana. Kada je išla na rad naletio je na nju jedan biciklista, neki Toffeti iz Vodnjana, s biciklom i tako je nesretno pala da je pri prenosu u bolnicu umrla.

— Osuđena je na dvije godine u Puli Glavaš Fuma, stara 86 godina, iz Bičića kod Barbana. Ona i sin su optuženi od milicionera da su pekli bez dozvole rakiju, a Fuma je osuđena i zato što je tužila milicionere da su je zlostavljali.

— Mjesec dana će morati ostanj u bolnici devetnaestogodišnji rudar iz Marčane Radolović Ivan radi oziljeda koje je zadobio na radu u Krapanjskom rudniku.

Španija i englesko-talijanski novinski rat

Između Italije i Engleske došlo je do »novinskog rata«: sa talijanske strane opozvani su svi dopisnici iz Engleske i zabranjen ulaz u Italiju svim britanskim listovima osim tri iznimke, koje se odnose na listove, što imadu osobito simpatije prema totalitarnim državama. Ali i ta tri lista su objavila da neće slati ni jednog primjerka više nego do sada u Italiju u znak solidarnosti sa ostalim engleskim listovima.

U Engleskoj je taj talijanski gest primljen hladno. Sva svjetska štampa je registrirala držanje Engleske u tom sporu kao »uljudno čudjenje i rječitu šutnju«.

Za Talijane, kažu službeni talijanski krugovi, Engleska ne postoji — barem sada za vrijeme krunidbenih svečanosti. Na komandu su svi talijanski listovi prestali da pišu o krunidbenim svečanostima. Od prve do zadnje stranice fašističkih listova čitaju se samo opisi i članci o proslavi carstva u Rimu.

Zašto je došlo do tog »rata« — ako se tako može nazvati taj talijanski novinski napadaj na Englesku. Uzrok je Španija.

Još prigodom rata u Abesiniji, Italija je teško podnosila britanski skepticizam prema njenim vojnim sposobnostima. No prigodom poraza vojske generala Franca na Guadalajari britanska štampa, koja je najbolje obaviještena, jer ima najveći broj dopisnika u Španjolskoj, isticala je, da se tu zapravo radi o talijanskom porazu, o talijanskim »dobrovoljcima«, koji u većini predstavljaju redovne talijanske čete ili milicionare, poslano po zapovijedi u Španjolsku.

Sada je britanska štampa pišući o borbama u Biskaji javila, da se ponovila »mala Guadalajara«. Konzervativni »Times« objelodanio je 3. o. m. vijest o porazu Talijana u Bermeo kod Bilbaoa. »Timesov« dopisnik donosi također razgovor s jednim talijanskim zarobljenikom, koji je rekao, da je bio mobiliziran za španjolski rat u Napulju 17. II. Konzervativni »Daily Express« od istoga dana javio je, također od svog dopisnika iz Bilbaoa, da su Talijani bježali u neredu, i da su Baski pokupili mnogo njihovih ranjenika, a s jednim od njih je

engleski novinar razgovarao. Labouristički »Daily Herald« također donosi razgovor s jednim zarobljenim Talijanom u Bilbao, koji mu je rekao, da sebe ne smatra dobrovoljcem, jer da tu rat vodi Mussolini, a ne oni. Konzervativni »Daily Telegraph« također je javio o tom porazu Talijana, a pogotovo liberalni »Manchester Guardian«, koji je napisao da će poraz kod Bilbaoa pojačati pouku od Guadalajare.

To je bio glavni povod opoziva talijanskih novinara iz Engleske. To se najbolje vidi iz pisanja rimske »Tribune«, koja kaže:

Najteža uvreda talijanskom narodu nanešena je kampanjom u kojoj se britanska štampa služila grubim insinvacijama u svrhu da omalovaži vrijednost talijanskih legionara u Španiji, koji su se u ovoj stranoj zemlji borili isto onako junачki kao i u afričkom ratu, kada je njihovo poštovanje zadivilo cijeli svijet. To klevetanje talijanskih legionara nije se više moglo podnostiti.

A jedan viši činovnik talijanskog ministarstva za štampu i propagandu izjavio je dopisniku pariškog »Journala«:

Ne dopuštamo da se vrijeđaju Talijani, ma što bili i ma gdje se nalazili. Naše crne košulje, koje se bore u Španjolskoj bez obzira na to, da li ih lko u inozemstvu priznaje ili ne priznaje dobrovoljcima, naši su Talijani i ne damo da ih se vrijeđja.

Sva svjetska štampa, osim njemačke, stala je na stranu Engleske i mnogi listovi podvlače te talijanske izvještaje koje smo citirali — kao i izvještaje o osvojenju Malage koju da su osvojili talijanski vojnici — kao još jedan dokaz više o aktienom talijanskom učešću u Španiji.

U Španiji, međutim, događaji idu svojim tokom. Franco je zaustavljen pred Bilbao, a na ostalim frontovima je u defanzivi. Ako brzo ne padne odluka o Bilbao — mogla bi Španija skrenuti mnoge stvari drugim tokom.

Mnogima će Francov poraz donijeti dosta gorkih — i pojedincima i cijelim državama.

Proslava carstva, jugoslovenski novinari u Rimu i izmjena telegrama izmedju Mussolinija i Franca

U cijeloj Italiji, a naročito u Rimu proslavljena je vrlo svečano prva godišnjica osnivanja carstva. U Rimu su kralj i car Viktor Emanuel i Mussolini prisustvovali vojnoj smotri u kojoj je sudjelovalo 40 hiljada vojnika, milicionara, kolonijalaca, balila i bivših ratnika.

Po završenoj vojničkoj smotri pretsjednik talijanske vlade Mussolini održao je govor s balkona palače »Venezia«. Mussolini je rekao izmedju ostalog:

»Prva godišnjica carstva proslavljena je u znaku snage i mira. Mila za nas i za sve ostale. Za sve one koji žele da saslusaju upozorenje savjesti. Zelimo da na afričkom teritoriju završimo civilizatorsku misiju Italije. Ako je potrebno učinio ćemo to i onda, kada bude trebalo odstraniti eventualne prepreke. Vršeci svoj zadatak, svijesni smo svojih snaga.«

Jugoslovenski novinari, koji su u sultobu stigli u Rim prisustvovali su također proslavi godišnjice proglašenja carstva. To su ovi novinari:

Miloje Sokić, glavni urednik »Pravde«, koji je ujedno vodja cijele skupine, zatim M. B. Jovanović, direktor »Samoupravce«, Vukašin Andjelković, urednik agencije »Avale«, Predrag Milojević, urednik »Političke«, M. Behmen, urednik sarajevske »Pravde«, Jozo Lakatos, direktor »Jugoslavenskog Lloyd«, Josip Schlegel, direktor »Morgenblatt«, Božidar Borko, urednik »Jutra«, Gijvo Višić, urednik »Novosti«, Gvadimir Kozomarić, direktor »Jugoslavenskog Kurira«, M. Maršić dopisnik »Vremena«.

Grof Ciano i Mussolini, svaki posebno, primili su jugoslovenske novinare. Mussolinija je u ime cijele grupe pozdravio Miloje Sokić. On je, izmedju ostaloga, rekao:

»Mi smo svijesni, da je političko sporazuma, nečavno potpisano u Beogradu, otvorila novu veliku fazu naša historije. Naša polpora i suradnja ne će nikada nedostajati,

jer mi znamo, da je ovaj sporazum instrument mira i da predstavlja miroljubivu suradnju dviju nacija prije, što ne drža u međunarodne obveze naših zemalja. Ali najveća zasluga ovoga sporazuma jeste, da on ima odstraniti nedostatak povjerenja, koji se na žalost manifestira na toliko raznih načina. To je zadaća štampe naših zemalja, koje očekuju moralnu potporu i vjernu potporu svojih odnosnih vlada. U tom smislu dopustite mi, da vam uputim u ime svojih jugoslovenskih kolega izraz najiskrenije zahvalnosti, za primitak.«

Mussolini se zahvalio na pozdravu i spomenu važnost ovog posjeta obzirom na veliki zadatak, koji pripada štampi obih zemalja za bolji i uspješniji razvoj beogradskog sporazuma. Spomenuo je glavne linije, prema kojima se ta akcija može i treba razviti. Izvršenje ovoga zadatka bit će u velikoj mjeri korisno ne samo za odnosaje i interese obih zemalja, već i za stvar mira i poboljšanje opće političke atmosfere, rekao je Mussolini novinarima iz Jugoslavije.

Tog istog dana su general Franco i Mussolini izmijenili sljedeće telegrame. General Franco je brzojavio Mussoliniju:

Na godišnjicu osnivanja carstva upućujem Vašoj Ekscelenciji u ime vječne prave Španjolske, koja se pobjednički bori protiv komunizma, izraz divljenja i ljubavi prema plemenitom i slavnom talijanskom narodu, koji je pod genijalnim vodstvom Vaše Ekscelencije ponovno ugledao veličnu besmrtnog Rima.«

Mussolini je odgovorio ovim brzojavom: »Duboko sam zahvalan na brzojavu, kojim je Vaša Ekscelencija potvrdila osjećaje iskrenog prijateljstva plemenite Španjolske za talijanski narod. Zahvaljujući živoj Vašoj Ekscelenciji u ime talijanske vlade kao i u svoje ime ponavljam najtoplije želje za trijumf nacionalne Španjolske.«

TEŽAK POLOŽAJ LUŽIČKIH SRBA U NJEMAČKOJ

U Lužici je sada opet gore i gore. U Donjoj Lužici prestale su izlaziti jedine tamošnje novine »Srbski Casnik«, a ovogodišnji narodni koledar »Pratiča« jednostavno je konfisciran, jer da ne treba lužičkih koledara kada imade dosta njemačkih. Jedini pak dnevnik gornjolužičkih Srba »Serbske Nowiny« također je sve više opada, jer ne smije donositi nikakovih narodnih niti slavenskih vijesti, te Lužičani ne nalaze u njima nikakovih drugih vijesti nego li u svim njemačkim novinama. Matica Serbska u Budišynu, koja je prije 90 godina bila osnovana po lužičkim rodoljubima također sve teže životari. Jedva izdaje svake godine po jednu knjigu. »Domovina«

»jedino političko društvo za cijelu Gornju Lužicu je zabranjena. Njemačka vlada je propisala »Domowine« nova pravila, prema kojima Lužičani nisu više nikakav slavenski narod, već njemački narod, koji govori slavenski, a članom tog društva može postati svaki njemački građanin. Starješina »Domowine« Pavle Nejdno povratio je ta pravila sreskoj oblasti u Budišynu s oznakom da se ne mogu prihvatiti. Sreski poglavar je dao na to posljednji rok da se prihvate takova pravila do dne 7 prošlog mjeseca. Taj dan se je održala glavna skupština »Domowine«, koja nije ta pravila prihvatila te je zaključila upravitelji memorandum na samog kancelara

JURINA I FRANINA

(U dragi spod Kringe)

Frantina: Čo, Jure, koliko jazki ti umiš? Jurina: Kolikokoli češ. Znan ti ja po dolinsku i po gorinjsku, prikodražanski i pazinski i plominski, znan ti ja i češki i ungareški, znan reći »Kilenc«, a kantati ti umin i po ruski.

Frantina: Još mato pak biš moga biti »terprete«. A kako si se ti tolke jazike navadija? I di si to čuja ruski kantati?

Jurina: Sve se čovik navadi od ljudi. A ruski kanti ti je prija petnajst lit još bila puna sva Istrija.

Frantina: Znan ja to, bolje ud tebe, nego san te stija skusiti. Ter san ti ja bija »vojenoplenije« i čuda svita ruskega ubaša. I ja san donesa nika kante z Rusije u Istriju. Se spominjaš uno: Počarnilo ličko, počarnila glava, što ti poljubila njega duraka.

Jurina: Znan ja i boljih. Znaš onu: Zbogom mi Rosijo, zbogom mi Kavkaz Za tri kopječke...

Frantina: Kako da ne znan. Ter mi smo i naše pisme kantevali potli gvere na ruski veras:

Istrijo, Istrijo, žao mi Tebe, što prokleti lumbijeri muče sad tebe.

Jurina: Čudnovata stvar. Kamokoli su došli naši ljudi, u Češku, u Poljsku, u Ukrajinu, u Rusiju, valje su se mogli pomenuti i razumiti sa svima. Velika ti je, brać moj, Slovinska zemlja. Znaš li ti, da prifinta Bošnjaki, Srbi i Crnogorci govore po našu, kao da su Tinjancl. Nego ti si dosta Rusije ubaša. Reći ti meni, je daleko Moska?

Frantina: Joh, četiri dana ferate do Galicije, jedan dan ferate do Kamienc Podolski, tamo su me, znaš, areštali Rusi devetsto petnajste, pak četiri dana ferate do Moske, to ti je osan dan ferate do Moske. A od Moske dalje gre ti ferata toliko dani, da hi nanke brojiti ne moreš.

Jurina: Aa se more po vodi do Moske? Frantina: Ma kē! Ona ti je puno dani ferate daleko od mora a velika ruska Sava, zove se Volga, teče ti daleko od Moske i zliwa se u niko jezero.

Jurina: I ja san to u školi čuja, kad san bija mali. A niki dan je bija uvođe u Kringi niki kapitan ud broda iz Rabca i škometiva se je da bi on svoj in trabakulon moga povesti porečko vino drito u grad Mosku i da bi vajk po vodi hodija.

Frantina: Ekolo-la! Ti tvoj kapitan je sigurno bija pijan.

Jurina: Po Maru, vero ni. On ti je povida, da su Rusi skopali nika kanale, puštli vodu u njih i sad da je vezana Volga s jenim kanalom z Moskon, a z drugin z moren gorl u buru i da se sad more z brodi rečimo iz Trsta doji u Mosku.

Frantina: A porat? Di je porat u Moskli?

Jurina: I to da su učinili. Da su skopali zemlju uko Moske i učinili jezero za porat, da je to jezero za tri sto Čepići veliko, trijset i sedan seli su hitili doli za učiniti to jezero, tri miljare i po hiž su razorili, mirakule da su učinili.

Frantina: Tote je bilo dela. Sigurno je delalo više ljudi nego na česti za Trst.

Jurina: Kakova česta! Dvisto milijari težaki je kopalo te kanale i jezera.

Frantina: A zašto ti meni povidaš?

Jurina: Niš tako. Saku stvar je bolje znati, nego ne znati. Sad vidiš da bi kapitan Zvane iz Rabca bija dobija škomestu.

Frantina: Vero bi. Čuda moru ljudi učiniti, samo ko te!

Hitlera. Medjutim je bio dne 18 pr. m. pozvan pretsjednik Nejdno, te mu je bilo rečeno, da je »Domowina« raspuštena i da se ne dozvoljavaju nikakovi utoci ili memorandumi, i da se ta vijest ne smije nigdje javno pripočiti. Pretsjedniku Nejdni je ipak pošlo za rukom da pošalje memorandum na zamjenika Hitlera ministra Hessa. Da li će uspjeti jedva je vjerojatno.

Posljednji broj »Tisk slovanske mladice« u Pragu (Praha III. Pod Letnou 4) javlja da se u Budišynu isključuju iz škola učenici Lužičani, a iz prepadan-dije u Dresdenu je isključeno nekoliko djaka Lužičkih Srba i onemogućeno im je daljnje učenje, jer da su pogibeljni za državni poredak.

Širite „Jadranski koledar“

REŽIM KOJI PROGANJA LJUDE DRUGE NARODNOSTI ODRICE SE CIVILIZACIJE

Paris (Jevkor) »Service d'Informations Etrangères« koji stalno donosi izvještaje uvaženi učenjaci i vodeći ličnosti francuskoga društva oštampao je sada ovu značajnu izjavu poznatoga katoličkoga publiciste Louis Martin Chauffier-a:

»Sveži narod koji napada ili samo ograničava slobodu ili raznoj čovjeka, treba prezirati. Ako neki režim odlazi tako daleko da ljude proganja radi njihove narodnosti ili rase i ako na osnovu najpursrdnijih doktrina stvara rasnu hierarhiju, tada to znači napadati pravi princip ljudske prirode i odreći se civilizacije. Kao katolik smatram razizam obojčastjenjem ljubavi prema bližnjem propovjedano od strane Spasitelja, kao republikanac smatram ga nepodnošljivim odricanjem slobode i jednakosti, koji su osnovni civilizacijski društva. Režim koji napada i odriče ljudsko dostojanstvo, mora da protiv sebe izazove na borbu kršćane i sve humaniste.«

KNEZ PAVLE PROMOVIRAN ZA POKASNOG DOKTORA U OXFORDU.

Na dan 11 maja, Nj. Kr. Vis. Knez Pavle promoviran je za doktora Oxfordskog univerziteta, koji je nekada pohadjao. Zemlja koja je duhovna otadžbina Nj. Kr. Vis. Kneza Namjesnika Pavla ukazala mu je ovu rijetku i laskavu počast baš uoči dana krunisanja Kralja Dure V., koje će se obaviti sa do sada nezapamćenom pompom i sjajem. Na taj način i vrijednost i značaj ove počasti ukazane Nj. Kr. Vis. Knezu Namjesniku Pavlu su uvećane.

Ovo rijetko priznanje upućeno je Knezu koji po riječima Paul Maurana personificira poetičnu stranu karaktera svog naroda.

Zahtjevi dvovlasnika na granici između Jugoslavije i Italije

S obzirom na poboljšanje u privrednim odnosima sa Italijom i na pretstojki rad jugoslavensko-talijanskog privrednog savjeta, dvovlasnici sa jugoslovenske granice prema Italiji obratili su se vladi sa pretstavkom, u kojoj traže proširenje pograničnog prometa na talijansko-jugoslavenskoj granici, kao i olakšanje propisa u pogledu prenosa novca. Tako na pr. oni dvovlasnici, koji imaju na talijanskoj strani šume nisu do sada smjeli novac, koji prime za prodane šume, unijeti u Jugoslaviju, nego ga moraju uplatiti u kiling ili ostaviti u Italiji. Dalje, oni traže, da se u pograničnom prometu, za lokalne potrebe, može izvoziti i drvo.

LJUBLJANSKA RADIOPOSTAJA ŠE VEDNO MOTENA

Trst, maja 1937. — (Agi). — Naš list je že večkrat na dolgo pisao o motenju naše radiodajne postaje v Ljubljani s strani manjših, nalašč zato postavljenih, postaj ob italijanski meji. Tako izgleda že to vprašanje precej navadno in staro, da bi se ga skoro ne izplačalo omenjati, če bi se med tem razmere tako ne spremenile, da bi nam dale upravičeno misliti, da se odslej to ne bo več godilo. Toda še dalje onemogočajo našim ljudem v Julijski Krajini poslušanje edine slovenske postaje, razen glasbenega programa, a še tega od časa do šasa motijo. Domačini so že mislili večkrat protestirati proti temu, a še vedno nimajo prave korajže in so še dalje upravičeni, da bi vsaka taka intervencija in pritožba rodila le nasproten uspeh. Motili so celo pret kratkim nacionalno uro.

POZIV PAZINSKIM MATURANTIMA IZ GODINE 1912

Primamo sa molbom za uvrštenje: U prvoj polovini mjeseca juna navršit će se 25 (dvadesetpet) godina, kako smo u istarskom gradiću Pazinu polagali ispit zrelosti na tamosnjoj hrvatskoj gimnaziji pod vodstvom blage uspomene vrijednog i brižnog ravnatelja pokojnog već gospodina Ivana Kosa, a za razrednoga starijšinu imadajmo našega nikada nezaboravljiveg gospodina profesora (sada u Zagrebu) Zvonimira Doroghyja. Nas poletnih mladića, koji smo čeznuli za životom i radom među našim narodom bilo je 19. Danas smo kojekuda rasijani diljem naše predrage Jugoslavije, a i u stranom svijetu, ali od te devetnaestorice ima na našu žalost i pokojnih drugova, kojih se mi svi s osobitim pijetetom sjećamo. Razna su naša zvanja i pozivi, ali nadam se pouzdano, da nije nijedan od nas pošao onim putem, koji nama nije bio nikada usadljiv od onda vriednih i požrtvovnih pazinskih profesora i gg. nastavnika bilo koje struke. Lebdit mi pred očima sav onaj naš djački život sa svim svojim dobrim veselim i tužnim momentima, koje bih htio da osvrježim na jednom našem zajedničkom sastanku i to baš ovdje u Sušaku, koji je u našoj slobodnoj državi bio i jest uvijek najbliži istarskomu gradiću Pazinu.

Pozivam stoga po svojoj vlastitoj inicijativi sve svoje drage i milie te nikada nezaboravne drugove-pazinske maturante iz godine 1912, da bi mi se pojedinačno javili ovamo u Sušak te pismenim putem izneli svoju misao i želju, kada i gdje da proslavimo ovu našu dvadesetpetogodišnjicu naše mature, pak bismo onda mogli utanačiti sve prethodno, da oživimo naše lijepe uspomene i doživljaje iz onih nikada više onako ljepih i veselih djačkih dana, koji su ostali u mojoj duši tako živi, kao da se sada preda mnom događaju. Zdravo i do videnja!

U Sušaku dne 30 aprila 1937 godine.
Josip Bačić,
predmetni učitelj u Drž. muškoj znanstvoj školi s. r.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

„GEOGRAFSKI VESTNIK“ O ANGLEŠKI KNJIGI DRA LAVA ČERMELJA

»Geografski Vestnik« (Letnik XII do XIII str. 256—257) prinaša tole poročilo o angleški knjigi dra Lava Čermelja.

Izvrstni poznavalec naših krajev in našega naroda pod Italijo prof. dr. Lavo Čermelj podaja v tej knjigi, ki jo je ga F. S. Copeland prevedla na angleščino, da je pristopna svetovnemu bralcu, na 256 straneh oktav formata v 15 poglavjih trdi boj za življenje 600.000 Jugoslovanov in dostojanstveni odpor proti smrti, ki mu jo prinaša tuji gospodar s streljanjem, zapiranjem, poditvijo iz služb in z rodne grude v emigracijo in konfinacijo, pa z izgonom narodnega jezika iz uradov, javnosti, šole in celo cerkve ter skoro domače hiše, da bi se polastil njegovih 10.000 kvadratnih kilometrov borne, krševite zemlje. Na prvih straneh nam avtor opisuje zemljo in narod v Julijski Krajini ter govori o italijanskih obveznostih do narodnih manjšin. V 13 poglavjih pa živo in jedrnatu z golimi dejstvi slika jugoslovansko manjšino v javnem življenju, šolstvo, fašistične mladinske organizacije, naš jezik v javnem življenju, usodo naših uradnikov po javnih službah, kulturno in socialno udejstvovanje naših ljudi, naš tisk, italijanizacijo osebnih in krajevnih imen, cerkvene in gospodarske razmere, sramotjenje in teror, policijske ukrepe in internacijo ter izjemno sodišče. Dasi nam je skoro vse to iz dnevnega časopisja

bolj ali manj znano, nam vendar še-le ta knjiga daje pravo sliko vsega neznoznega, krivičnega trpljenja in sramotjenja ter lunnaškega boja. Treba bi bilo, da za naš povojni rod izide tudi v slovenščini, ne da bi sovraštvo sejala za sovraštvo, temveč ka pokaže — saj se bere kot strahovita drama —, kako grozna je odgovornost voditeljev in zapeljancev ter naroda, ki so ta grozodejstva povzročili. Gorje jim, če je tudi v 20 stoletju zgodovina še maščevalka!

Geografa bosta najbolj zanimali poglavji »Julijska krajina«, ki vsebuje na pet straneh ozemlje, narodnosti, jezikovne meje in politično geografijo ter poglavje »Gospodarske razmere«, ki obravnava na 13 straneh težko ekonomsko stanje, katero je povzročila vojna, propad naših gospodarskih ustanov zaradi tujega nasilja in italijansko kolonizacijo. Nad 100.000 Jugoslovanov se je izselilo iz Julijske krajine, v Jugoslavijo okoli 70.000 v Južno Ameriko ca. 30.000 ter 5000 v Francijo in Belgijo. Okoli 200 Jugoslovanov so Italijani deportirali, nad 150 njih je še po ječah, petero jih je bilo kot žrtev izrednega sodišča ustreljenih, 2000 mladeničev je šlo ob mobilizaciji proti Abesiniji čez mejo in v Abesiniji je za novi imperij padlo 36 Jugoslovanov iz Julijske krajine, razmeroma mnogo več nego iz drugih italijanskih pokrajin.

NOVE KNJIGE BIBLIOTEKE ZA POUK IN ZABAVO V GORICI

»Biblioteka za pouk in zabavo«, ki jo je pred osmimi leti ustanovila Tiskarna »Edinost« v Trstu in ki jo sedaj upravlja Goriška Matica, je izdala te dni že dvajseto številko te tako priljubljene knjižnice. Tudi tokrat je vsebina zelo pestra in zanimiva. Naslovni spis »Hiša« je od mladega in nadebudnega pisatelja Sergija Mantuanija. V njem razpravlja v pripovedni obliki o enem najboljših gospodarskih problemov našega človeka na Goriškem, namreč o tako zvani restavraciji od vojne vihre porušenih krajev in o težkih posledicah, ki so nastale v zvezi s tem za našega človeka radi krivičnega postopanja pri izplačevanju vojne škode. Poleg tega najdemo v knjižici izvirno povest Toneta Čemažarja »Smrt na cesti« pravilico »Janeza Rožentoveta.« »Zvezde« in pesem Danila Karenikova »Zadnja nada«. Knjižico dopolnjuje še razni prevodi: Alphonse Daudet »Kozica gospoda Seguin«, Giovanni Verga »Vojna med svetniki«, František Langer »Kristina« in Evgen Raltai »Sedem ljubice«, ter trije poljudno-znanstveni prispevki, in sicer: Arhitekt »Nekaj o steni, slikah in pohištvu«, S. G. »Semena užitnih olj« in članek »A. O. I.«, ki poroča o Italijanski Vzhodni Afriki.

AFORIZMI ANTE DUKIČA NA SLOVAČKOM

Nitranski kulturni i kritički tjednik »Nezavislost« donio je u svom broju od 29 IV izbirak aforizama iz knjige Ante Dukiča »Pogledi na život i svijet« u prijevodu direktora Dr Vojtjeha Mierke.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Malgajev večer v Ptuj

Ptuj, 8 maja 1937. — V sredo, dne 5 t. m. večer, je priredilo društvo »Gorica« v prosvetni dvorani Sokola v Mindiki koroski Malgaju posvečen večer, katerega se je poleg mnogobrojnega občinstva in zastopnikov tukajšnjih društev udeležil g. Zupan Ciril, predsednik krajevne organizacijske Lige korosk. borcev, ki je ob enem zastopal glavni ligin odbor. O sedanjem položaju na Koroskem je predaval g. dr. J. Pellaher, predsednik koroskega kluba iz Ljubljane, ki je za svoja stvarna izvajanja žel že med predavanjem večkratne aplavze. Skioptične, lepo kolorirane slike in predavateljeva živa beseda je odkrila poslušalcem vso bolečo lepoto našega Korotana, Malgajev sobore g. dr. Ervin Mejak je podal potek in tragični konec tega velikega borca za osvoboditev Koroske. Pevski zbor ptujskih železničarjev pa je poleg že preje dveh lepo izvajanih koroskih narodnih pesmi zaključil ta lepo uspeš večer z Malgaju posvečeno pesmijo.

V imenu glavnega odbora Lige koroskih borcev iz Ljubljane je pozdravil ptujski slovenski živelj g. Zupan, ki je nato povabil vse koroske borce na prijateljski pomenek glede event. ustanovitve krajevne organizacije, saj je po podatkih v ptujskem in ljubljanskem srezu koroskih borcev preko 400. Začasno predsedstvo krajevne organizacije za Ptuj in okolico je prevzel g. Dr. Šalamun Franjo.

OBČNI ZBOR »SOČE« V DOL. LENDAVI
Emigrantsko društvo »Soča« v Dolnji Lendavi bo imelo svoj redni letni občni zbor dne 23. maja ob 9 h v meščanski šoli v Dolnji Lendavi. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev; 2. Slučajnosti.

ČLANSKI SESTANEK V KAMNIKU
Kamnik, maj 1937 — Emigrantsko društvo »TABOR« v Kamniku, vabi vse svoje člane in prijatelje na svoj redni članski sestanek ki se bo vršil na binokšno nedeljo (16 V. 1937) ob 3 uri popolne v gostilni pri »MODRU« v Radomljah (zraven Sokolskega doma). Udeležba sestanka naj bo popolnoštevilna in točna. Dogovoriti se moramo konečno o podrobnostih glede peš-izleta v Kam. Bistrico za dan 30 t. m.

SPOMEN PIRREDA E. KUMIČIČU U ZAGREBU

Odbor za priredbe društva »Hrvatske Zene« priredjuje 13 o. mj. na 33 obljetnico smrti istarskog književnika Eugena Kumičiča u svojim prostorijama (Patačkikina ul. br. 5) spomen-dan. Govoriti će gdja dr. Zdenka Smrekar, čitati će se ulomci iz djela pok. književnika, a zatim će iznjeti slike iz njegovog života književnik i novinar g. Zyr Vukelić. Priredba počima točno u 5 sati. Poziva se članstvo da prisustvuje u što većem broju. Gosti dobre došli! Istoga dana u 9 sati prije podne služit će se u crkvi kod Sv. Ksavera zadušnice za pokoj duše Eugena Kumičiča.

REVIJA »MISEL IN DELO«

Pravkar je izšla 4 številka ljubljanske revije »Misel in delo« z zelo bogato in aktualno vsebino: Mednarodne pogodbe Ing. J. Mačkovšek: O raznih nemških mejah med Gospo Sveto in morjem, Dr. B. Vrčon: Statika in dinamika Podonavja, B. Borko: Drama humanitete Obzornik T. Tomo Zupan (Ivan Kolar, Problem malih v igri velikih (Dr. B. Vrčon), Beneševa načela in metode (— bv —), Notranjepolitični pregled (— bv —), Bolgarsko delovno pravo (S. B.) Poročila: Knjiga in duhovna kriza (B.), L. Aldovrandi Marescotti: Guerra diplomatica (L. C.), Drobtine.

Kot prilogo k članku ing. J. Mačkovška donosi »Misel in delo« karto o raznih nemških mejah med Gospo Sveto in morjem preko dveh strani.

Iz te številke bomo prinesli poročilo dra Lava Čermelja o knjigi Aldovrandia Marescotti: Guerra diplomatica.

Izkaznice za zaposlitev

Kamnik, maj 1937. — Na podlagi navodil ministarstva socialne politike, obveščamo vse one naše člane, kateri posedujejo izkaznice (modre barve) za zaposlitev, da iste pri sreskem načelstvu v Kamniku, in to brezpogojno overovijo do 31 maja 1937 leta!

Izveti in oproščeni so te dolžnosti za leto 1937 le oni člani kateri imajo dovoljenje na nedoločen čas, in ki so ga dobili v času od 1 januarja 1937 do 30 aprila 1937 leta, ti ga, predložijo v obvezni pregled šele prihodnjega leta 1938 meseca maja.

V u potrebne informacije daje društveni blagajnik Zidarič Alojz Kamnik—Graben 45. »Tabor«.

ROJAKI IZ CERKNA

Imajo svoj letošnji sestanek na binokšno nedeljo popoldne v gostilni »Pri Urbančus«, Svožice št. 29 pri Ljubljani. Poslužite se železniške nedeljske povratne karte in pridite vsi!

HIMEN

Kamnik, maj 1937. — V Nožicah pri Kamniku, poročil se je dne 1. maja t. l. naš marljivi član tovariš Špacapan Mihael iz Solkana pri Gorici z našo rojakinjo Tilko Rutarjevo iz Volč pri Tolminu, sestro na avtomobilski vožnji dne 18. marca smrtno ponesrečenega našega člana Josipa Rutarja.

Želimo jim v novem zakonu obilo sreče in zadovoljstva!

Odbor »Tabor«

VRNIL SE IZ JUGOSLAVIJE V — ZAPOR

Trst, maj 1937. Med mladeniči, ki so ob izbruhu abesinske vojne pribežali v Jugoslavijo, le bi tudi Sancin iz Badihe v Istri. Sedaj se je zopet vrnil domov, misleč da bo tam lahko svobodno živel. Toda čim je prišel domov, so ga aretirali in sedaj je že četrti teden v vojaškem zaporu.

MOLBE I TAKSE ZA DRŽAVLJANSTVO

Naši ljudi željno očekuju vijesti o zakonu o oprastanju od plaćanja taksa za postignuće jugoslovenskog državljanstva. — Toga radi interesirali smo se i zalagali za tu stvar i konačno smo ovih dana dobili slijedeću obavijest:

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Upravno odjeljenje, razaslalo je dne 12 aprila 1937 pod brojem: III-11847 upute kr. banškim upravama slijedećeg sadržaja:

Paragrafom 20 Finansijskog zakona za 1937-38 godinu izvršene su slijedeće promjene u taksama za predmete koji se odnose na lični status:

»§ 20. tačka 13: U tarifnom broju 58 Zakona o taksama umjesto iznosa takse: »400« stavlja se: »1000«.

Napomena: Ministarstvo unutrašnjih poslova u slučajevima vrijednim naročito obzira može da oslobodi plaćanja sviju taksa oko pitanja državljanstva (takse za dekret, za molbu sa prilozima i za sve radnje po zakonu o državljanstvu i vezi ove molbe i uvažanja iste) ona lica koja su Jugosloveni po rasi i jeziku, a nastanjena i doseljena u jednoj od opština Kraljevine Jugoslavije, ako ista ne plaćaju preko 1000 dinara godišnje državnog neposrednog poreza, koji se sumarno knjiže.

»Za Jugoslovene po rasi i jeziku predviđeno je oslobodjenje od taksi ako Ministar unutrašnjih poslova nadje za shodno, ali pod uslovom da ne plaćaju godišnji neposredni porez veći od 1000 dinara. S toga od njih treba zahtijevati poresko uvjerenje o visini plaćenog poreza, pošto samo na osnovu tog uvjerenja mogu se koristiti blagodati § 20 Finansijskog zakona za 1937-1938 godinu.«

Prema dobivenim informacijama kr. banske uprave razaslale su potrebite upute predodređenim vlastima (Na pr. Kr. Banska uprava za savsku banovinu u Zagrebu dne 21 IV 1937 pod br. 28.286 — II — 1 — 1937), pa u buduće svi oni koji se žele i imaju prava na blagodat spomenutog paragrafa treba da prilože molbi uz ostale dokumente kao dosada takodjer i poresko uvjerenje, da na molbi samoj navedu: da: »Kao Jugosloven po rasi i jeziku molji oprost od plaćanja taksi po § 20 tačka 13 Finansijskog zakona za god. 1937-38«, a to na mjestu gdje se obično lijepe taksene marke, a treba to navesti takodjer i u molbi samoj.

IZ UPRAVE

Stavljamo do znanja svim našim pretplatnicima iz Amerike da je naša povjerenica za Ameriku, gospodjica Mary Vidošić, promijenila sa 1 majom svoju adresu koja glasi:

Mary Vidošić — 250 Webster Avenue, Jersey City Hights, N. J.

Molimo sve naše pretplatnike iz Amerike, da u buduće šalju svoju pretplatu na novu adresu naše povjerenice i da se mogu u svim pitanjima našega lista obratiti na nju.

Primili smo od povjerenice iz Amerike, gospodjice Mary Vidošić dolara 17.20, koje smo raspodijelili kako slijedi: dolara 3.20 za 8 prodanih kalendara »Jadranski Kalendar«, 4.00 dolara za zaostalu i obnovu pretplate za g. Antuna Tominih, 2627 E. Belgrade St., Philadelphia, Pa., 6.00 za zaostalu i obnovu pretplate za g. Miro Bašić, 2356 E. Susquehanna Ave., Philadelphia, Pa., 4.00 dolara za zaostalu pretplatu za g. Kuzmu Dobrilu, 2508 E. Richmond Street, Philadelphia, Pa.

Mi se našoj povjerenici najtoplije zahvaljujemo!

MARY VIDOŠIĆ POSTALA JAVNI BILJEŽNIK

Čast mi je objaviti da sam dobila dozvolu da djelujem kao javni bilježnik za državu New Jersey. Biti će mi osobito milo da Vas poslužim kad ustrebate bilo kakve spise i sve što je u vezi sa notarskim radom.

Mary Vidošić, 250 Webster Avenue, Jersey City Hights, N. J. USA

Našoj vrijednoj saradnici i povjerenici za USA najtoplije čestitamo na postignutoj časti!

SEZDESETGODIŠNJICA IVA F. LUPISA VUKIČA

Split, 8 maja 1937. — U Splitu je ovih dana proslavio u krugu prijatelja g. Ivo F. Vukić-Lupis svoju šezdesetogodišnjicu života i 45 godišnjicu publicističkog rada. G. I. F. Lupis-Vukić je kustos Iseljeničkog muzeja u Splitu. Važi kao najbolji poznavaoac iseljeničkog pitanja, a u toku svog mnogogodišnjeg javnog rada u više mahova je istakao svoje simpatije za Istru, pa mu i mi s ovog mjesta čestitamo.

Talijani i fašizam

S prijateljskim izletima iz Italije u Zagreb, došla nam je i ova nova o Talijanima i fašizmu, koja glasi:

Jedan Talijan psuje fašizam. Dva Talijana govore protiv fašizma. Tri Talijana kritiziraju fašizam. Četiri Talijana viču: Evviva il Duca!